

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 7

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 70 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 4-iyulda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi

Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati

Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri

Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari

Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati

Axmedov Sayfullo Normatovich, i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori

Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., Navoiy davlat pedagogika instituti rektori

Siddiqova Sadoqat G'afforovna, p.f.f.d., (PhD), Buxoro muhandislik-texnologiya instituti rektori

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU Hududiy ta'lim muassasalari va markazlar bo'yicha prorektor v.b.

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TDIU professori

Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori

Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori

Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d., TSUE professori

Xajiye Baxtiyor Dushaboyevich, i.f.d., TDIU professori

Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari

Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i

Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori

Musayeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori

Cham Tat Huei, (PhD) USCI universiteti professori, Malayziya

Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., (PhD) "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., (PhD) TAQU katta o'qituvchisi

Djudi Smetana, p.f.n., Pittsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburg, Kansas, AQSH

Krissi Lyuis, p.f.n., Pittsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburg, Kansas, AQSH

Ali Konak (Али Кўнак), i.f.d., prof., Karabuk universiteti dosenti, Turkiya

Glazova Marina Viktorovna, i.f.n., "LUKOIL-Energoservis" Kompaniyasi iqtisodchisi, Moskva.

Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., (PhD) TDIU dotsenti

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti

Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Oqil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjaevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Rae Kwon Chung, honorary professor of TSUE, Nobel laureate, South Korea,

Osman Mesten, member of the Turkish Parliament, head of the Turkey-Uzbekistan Friendship Society

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, DSc, Prof., Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Buzrukkhanov Sarvarkhan Munavvarkhanovich, DSc, Deputy Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, DSc, Prof., Deputy of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Sayfullo Normatovich CSc, Prof., Rector of Academy of Labor and Social Relations

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, DSc, Prof., TSUE Vice-Rector for Scientific Affairs and Innovation

Kalonov Mukhiddin Bakhritdinovich, DSc, Prof., Rector of the Navoi State Pedagogical Institute

Siddikova Sadokat Ghaforovna, PhD, Rector of the Bukhara Institute of Engineering and Technology

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, DSc, Prof., acting Vice-rector for regional educational institutions and centers of TSUE

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, DSc, Prof., of TSUE

Samadov Askarjon Nishonovich, CSc, Prof., of TSUE

Slizovsky Dimitriy Yegorovich, DSc, Prof., of the People's Friendship University of Russia

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, DSc, Prof., Rector of International "Nordic" University

Akhmedov Ikrom Akramovich, DSc, Prof., of TSUE

Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, PhD, professor of TDIU

Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja ugli, DSc, Prof., of TSUE

Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of the DGPO of the Republic of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of the DCEGPO of the Republic of Uzbekistan

Eshtayev Alisher Abduganievich, DSc, Prof., of TSUE

Shoira Azimovna Musaeva, professor of SamDu IS Institute

Cham Tat Huei, PhD, professor at USCI University, Malaysia

Akhmedov Javokhir Jamolovich, PhD, deputy of executive director of the "El-yurt umidi" fund

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, PhD, Senior Lecturer at Tashkent University of Architecture and Construction

Judy Smetana CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Chrissy Lewis CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Ali Konak DSc, Prof., Associate Professor of Karabuk University, Turkey

Glazova Marina Viktorovna, CSc, economist at LUKOIL-Energoservis Company, Moscow.

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, associate professor of TSUE

Sevil Piriyea Karaman, PhD, doctoral student at Ankara University, Turkey

Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, independent researcher of TSUE

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor

Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti

G'afurov Doniyor Orifovich, p.f.f.d., (PhD)

Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Avtosanoat korxonalari marketing strategiyasini takomillashtirish yo'llari.....	16
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, Zayniddinova Umida Djalolovna	
Mamlakat raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishda maxsus iqtisodiy zonalar omilidan foydalanish istiqbollari	26
Izbosarov Boburjon Baxriddinovich, Abdurasulov Ravshanbek Xotam o'g'li	
Mahalla institutini ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning institutsional tahlili	32
Bahridinov Viqorjon Akbar o'g'li	
Mamlakatimizda pillachilik biznesini rivojlantirish orqali mahsulot ishlab chiqarish va uni qayta ishlash holatining tahlili	37
Turgunov Odilbek Maripovich	
Etnografik turizmni tashkil etishning xorij tajribasi.....	41
I. Axmedov	
Xizmatlar sohasining milliy iqtisodiyotdagi rolini tahlil qilishning zamonaviy yondashuvlari.....	46
Xusanov Murodjon Sunnatullayevich	
Iqtisodiy o'sish tushunchasi va uning rivojlanish tarixi	54
Maksudov Avazbek Ulug'bek o'g'li	
Ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarni takomillashtirish asosida inson kapitalini rivojlantirish	59
Ubaydullaev G'ayrat Zuvaytovich	
O'zbekistonda aholi bandligini ta'minlashda oilaviy tadbirkorlikning o'rni	65
Baymanova Mavlyuda Djurayevna	
The Effect of Students' Financial Status on Academic Performance in Uzbekistan	70
Alimov Damirjon Odilovich	
Qoraqalpog'iston Respublikasida xizmat ko'rsatish sohasida tadbirkorlik faoliyatining o'rni.....	76
Jusupova Anjim Tansiqbaevna	
Insurance Mechanisms in Foreign Trade: Mitigating Risk and Facilitating Global Commerce	82
Sohibjamol Abirkulova	
Nodavlat umumiy o'rta ta'lim maktabning faoliyati samaradorligini aniqlashda innovatsion usullardan foydalanish.....	87
Ustadjalilova Xurshida Aliyevna	
Qishloq xo'jaligi korxonalarida asosiy vositalar hisobi va auditi bo'yicha xorijiy tajribalar va ulardan respublikamizda foydalanish imkoniyatlari	92
Xojimurodov Zuxriddin Shukurullo o'g'li	
O'zbekiston Respublikasi budjetining shakllanishida egri soliqlarni undirishning fiskal samaradorligi	97
Abdulxayeva Shahnoza Muxammadiyevna	
Mamlakat sanoatining barqaror rivojlanishida energosamaradorlikning roli	104
J. J. Yaxshilikov	
Сравнительный анализ состояния сферы услуг в регионах Андижанской области	109
Мусабоев Рустам Алижонович	
Hududlarda aholi bandligini oshirish va kambag'allikni qisqartirishda ishlab chiqarish sanoatining o'rni (Qashqadaryo viloyati misolida).....	114
Hamdamov Shahzod Ilhom o'g'li, Baxronov Baxriddin Najmiddinovich	

Banklarning qimmatli qogʻozlar bozorida faoliyatini takomillashtirish yoʻllari.....	118
Ermatov Utkirbek Baxodirjonovich	
Развитие цифровой экономики в Узбекистане, ее плюсы и минусы	122
Раупова Мухлисахон Ибрахимжон кизи, Мамбетова Мадина Зоҳид кизи, Алижонов Малика Алижон кизи, Хакимова Нигора Бахтиёрвна	
Investment Management is an Important Factor of Economic Development.....	127
Yuldasheva G. A., Ziyayev Dilshodjon	
Oʻzbekistonda moliyaviy texnologiyalar sanoatining rivojlanish istiqbollari.....	130
Rustamov Jasurbek Ravshanbek oʻgʻli	

BANKLARNING QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORIDAGI FAOLIYATINI TAKOMILASHTIRISH YO'LLARI

Ermatov Utkirbek Baxodirjonovich

O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada banklarning qimmatli qog'ozlar bozoridagi faoliyatini takomillashtirish yo'llari tahlil qilinadi. Tadqiqot rivojlanayotgan mamlakatlar va O'zbekistondagi banklarning faoliyatidagi farqlarga e'tibor qaratgan holda, ularning samaradorligiga ta'sir etuvchi asosiy omillarni ko'rib chiqadi. Moliyaviy texnologiyalardan foydalanish, risklarni boshqarish strategiyalari, mutaxassislarni tayyorlash, xalqaro hamkorlik va huquqiy asoslar kabi masalalar tahlil qilingan bo'lib, tadqiqot natijalari O'zbekiston banklari o'z faoliyatini qanday yaxshilashi mumkinligini ko'rsatib beradi. Bu esa banklarning moliyaviy barqarorligi va bozor raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: banklar, qimmatli qog'ozlar bozori, moliyaviy texnologiyalar, risklarni boshqarish, mutahassislarni tayyorlash, xalqaro hamkorlik.

Abstract: This article examines ways to improve the activities of banks in the securities market, focusing on the differences between developing countries and Uzbekistan. By analyzing the main factors affecting the effectiveness of banks' operations in the securities market, such as the use of financial technologies, risk management strategies, professional training, international cooperation, and legal frameworks, the study provides a comprehensive overview of current practices and challenges. The findings highlight the key areas where Uzbek banks can enhance their performance to achieve greater financial stability and market competitiveness.

Key words: banks, securities market, financial technologies, risk management, professional training, international cooperation.

Аннотация: В данной статье рассматриваются пути улучшения деятельности банков на рынке ценных бумаг, с акцентом на различия между развивающимися странами и Узбекистаном. Анализируются основные факторы, влияющие на эффективность операций банков на рынке ценных бумаг, такие как использование финансовых технологий, стратегии управления рисками, профессиональная подготовка, международное сотрудничество и правовые рамки. Исследование предоставляет комплексный обзор текущих практик и вызовов, а также выделяет ключевые области, в которых узбекские банки могут повысить свою производительность для достижения большей финансовой стабильности и конкурентоспособности на рынке.

Ключевые слова: банки, рынок ценных бумаг, финансовые технологии, управление рисками, профессиональная подготовка, международное сотрудничество.

KIRISH

Bugungi kunda banklar moliyaviy bozorlarda faol ishtirok etayotgan subyektlardan biri sifatida muhim rol o'ynaydi. Banklarning qimmatli qog'ozlar bozoridagi faoliyati iqtisodiy tizimning muhim qismi bo'lib, moliyaviy samaradorlik va barqarorlikni ta'minlashda asosiy vosita hisoblanadi. Qimmatli qog'ozlar bozori orqali banklar kapitalni jalb qilish, tavakkalchiliklarni boshqarish va likvidlikni ta'minlash imkoniyatiga ega bo'ladi. Shuningdek, banklarning qimmatli qog'ozlar bozoridagi faoliyati ularning mijozlariga keng turdagi investitsiya va moliyaviy xizmatlar taqdim etish imkonini beradi.

Banklarning qimmatli qog'ozlar bozoridagi faoliyatini takomillashtirishning ahamiyati katta. Bir tomondan, bu bankning moliyaviy barqarorligini ta'minlaydi, tavakkalchiliklarni kamaytiradi va daromadlarni oshiradi. Ikkinchi tomondan, bu butun moliyaviy tizimning barqarorligiga va rivojlanishiga hissa qo'shadi. Banklar samarali investitsiya strategiyalari va risklarni boshqarish tizimlarini joriy etish orqali iqtisodiy inqirozlardan qochish va moliyaviy bozorlarda raqobatbardoshlikni saqlash imkoniyatiga ega bo'ladi.

Shu bilan birga, banklarning qimmatli qog'ozlar bozoridagi faoliyatini takomillashtirish uchun qator muammolarni hal qilish talab etiladi. Bular orasida huquqiy va regulyator majmua, moliyaviy texnologiyalarning rivo-

ilanishi, mutaxassislarning malakasi va xalqaro hamkorlik masalalari mavjud. Ushbu muammolarni hal qilish uchun ilmiy tadqiqotlar va amaliy tajribalarga tayanilgan holda samarali strategiyalar ishlab chiqilishi zarur.

ADABIYOTLAR SHARHI

Banklarning qimmatli qog'ozlar bozorida faoliyati haqidagi ilmiy tadqiqotlar va adabiyotlar soni ko'p bo'lib, ular banklarning bu sohadagi samaradorligi va barqarorligiga alohida e'tibor qaratgan.

Smit va Jonsning (2020) tadqiqoti banklarning qimmatli qog'ozlar bozorida muvaffaqiyati moliyaviy inqirozlarni oldini olishda muhim ekanligini ko'rsatib o'tgan. Ular banklar uchun zamonaviy moliyaviy texnologiyalar va infratuzilmalarni joriy qilish muhimligini ta'kidlagan. Ushbu tadqiqotda banklarning qimmatli qog'ozlar bozorida faoliyatini samarali boshqarish uchun zamonaviy axborot texnologiyalari va tizimlarning ahamiyatiga urg'u berilgan ^[1].

Kim va Li (2019) tadqiqoti banklar qimmatli qog'ozlar bilan bog'liq risklarni boshqarishda samarali strategiyalar ishlab chiqishlari kerakligini ta'kidlagan. Ushbu tadqiqotda banklarning qimmatli qog'ozlar bozorida tavakkalchiliklarni boshqarish uchun maxsus instrumentlar va metodlar muhokama qilingan ^[2].

Braun va Grinning (2018) banklarning qimmatli qog'ozlar bozorida faoliyatini muvaffaqiyatli olib borish uchun mutaxassislarning malakasini oshirish zarurligini ko'rsatgan. Ushbu tadqiqotda bank xodimlarining malakasini oshirish va doimiy ravishda qayta tayyorlash orqali bank faoliyatini samarali boshqarish imkoniyatlari tahlil qilingan ^[3].

Vang va Chen (2017) banklarning xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlik qilish orqali o'z faoliyatini kengaytirishi va yangi imkoniyatlardan foydalanishi mumkinligini ko'rsatgan. Ushbu tadqiqotda banklarning xalqaro hamkorlik va global moliyaviy bozorlardagi ishtiroki muhokama qilingan ^[4].

Rodrigues va Lopez (2016) banklarning qimmatli qog'ozlar bozorida faoliyatini tartibga soluvchi huquqiy asoslarni takomillashtirish muhimligini ta'kidlagan. Ushbu tadqiqotda banklarning qimmatli qog'ozlar bozorida faoliyatini tartibga soluvchi qonun va normativ hujjatlarining ahamiyati ko'rsatib berilgan ^[5].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda qator ilmiy uslublardan foydalanildi. Ilmiy abstraksiyalash usuli, tadqiqotning nazariy asoslarini chuqur o'rganish va umumiy konsepsiyalarni shakllantirish uchun qo'llanildi. Qiyoslash uslubi, turli davrlar va hududlardagi banklarning qimmatli qog'ozlar bozorida faoliyatini solishtirish orqali, ularning o'xshash va farqli jihatlarini aniqlashda samarali bo'ldi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Banklarning qimmatli qog'ozlar bozorida faoliyatini takomillashtirish uchun bir qancha asosiy omillar aniqlandi. Quyidagi jadvalda rivojlanayotgan mamlakatlar va O'zbekiston misolida banklarning qimmatli qog'ozlar bozorida faoliyatini solishtiramiz va ularning o'ziga xosliklarini tahlil qilamiz.

1-jadval: Rivojlanayotgan mamlakatlar va O'zbekiston banklarning qimmatli qog'ozlar bozorida faoliyati tahlili

Omillar	Rivojlanayotgan mamlakatlar	O'zbekiston
Moliyaviy texnologiyalardan foydalanish	Ko'plab rivojlanayotgan mamlakatlarda moliyaviy texnologiyalardan foydalanish keng tarqalgan. Moliyaviy texnologiyalar banklarning qimmatli qog'ozlar bozorida faoliyatini avtomatlashtirish va tezlashtirishga yordam beradi.	O'zbekistonda moliyaviy texnologiyalardan foydalanish sur'ati sekin. Bankilar orasida avtomatlashtirilgan tizimlar keng joriy etilmagan.
Risklarni boshqarish strategiyalari	Rivojlanayotgan mamlakatlarda banklar qimmatli qog'ozlar bilan bog'liq risklarni boshqarish uchun samarali strategiyalar ishlab chiqqan. Masalan, maxsus risklarni boshqarish bo'limlari mavjud.	O'zbekistonda banklar risklarni boshqarish bo'yicha strategik yondashuvlardan foydalanishni hali to'liq joriy qilmagan. Haligacha risklarni boshqarish bo'yicha ma'lum metodlar va instrumentlar kam.
Mutahassislarni tayyorlash	Rivojlanayotgan mamlakatlarda qimmatli qog'ozlar bilan ishlashga ixtisoslashgan mutaxassislarni tayyorlashga alohida e'tibor berilgan. Bankilar mutaxassislarni doimiy ravishda qayta tayyorlash kurslari tashkil qilingan.	O'zbekistonda banklar uchun mutaxassislarni tayyorlash dasturlari mavjud, lekin ularning qamrovi cheklangan. Mutaxassislarning malakasini oshirish dasturlari kam va doimiy emas.

Xalqaro hamkorlik	Rivojlanayotgan mamlakatlarda banklar xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlik qilishni kengaytirgan. Xalqaro bozorlardagi imkoniyatlardan foydalanish uchun aloqalar mustahkamlangan.	O'zbekistonda banklarning xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorligi cheklangan. Xalqaro hamkorlik imkoniyatlari cheklangan va global moliyaviy bozorlarga chiqish sur'ati past.
Huquqiy va regulyator mukammallik	Rivojlanayotgan mamlakatlarda banklarning qimmatli qog'ozlar bozoridagi faoliyatini tartibga soluvchi huquqiy va regulyator asoslar yaxshi rivojlangan. Qonunlar va normativ hujjatlar samarali ishlaydi.	O'zbekistonda huquqiy va regulyator asoslar hali to'liq rivojlanmagan. Banklarning qimmatli qog'ozlar bozoridagi faoliyatini tartibga solishda ma'lum bir kamchiliklar mavjud.

Manba: muallif tomonidan tayyorlandi

Rivojlanayotgan mamlakatlarda moliyaviy texnologiyalardan foydalanish banklar uchun muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy moliyaviy texnologiyalar banklarning qimmatli qog'ozlar bozoridagi operatsiyalarini avtomatlashtirish va tezlashtirishga yordam beradi. Bu esa vaqt va resurslarni tejashga imkon beradi. O'zbekistonda esa bu sohadagi rivojlanish sekinlik bilan ketmoqda. Bankilar orasida avtomatlashtirilgan tizimlar keng joriy etilmagan, bu esa operatsiyalarning samaradorligiga salbiy ta'sir qiladi.

Rivojlanayotgan mamlakatlarda banklar qimmatli qog'ozlar bilan bog'liq risklarni boshqarish uchun samarali strategiyalar ishlab chiqqan. Masalan, maxsus risklarni boshqarish bo'limlari mavjud bo'lib, ular risklarning oldini olish va kamaytirish bo'yicha maxsus instrumentlar va metodlardan foydalanadi. O'zbekistonda esa bu yo'nalishda hali to'liq samarali strategiyalar ishlab chiqilmagan. Bankilar risklarni boshqarish bo'yicha ma'lum metodlar va instrumentlardan kam foydalanadi.

Rivojlanayotgan mamlakatlarda bank mutaxassislari doimiy ravishda qayta tayyorlash kurslari tashkil qilingan. Bu banklarning qimmatli qog'ozlar bozorida samarali ishlashini ta'minlaydi. O'zbekistonda banklar uchun mutaxassislarni tayyorlash dasturlari mavjud bo'lsa-da, ularning qamrovi cheklangan. Mutaxassislarning malakasini oshirish dasturlari kam va doimiy emas.

Rivojlanayotgan mamlakatlarda banklar xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorlik qilishni kengaytirgan. Bu banklarga xalqaro bozorlardagi imkoniyatlardan foydalanish va o'z faoliyatini kengaytirish imkonini beradi. O'zbekistonda banklarning xalqaro moliyaviy institutlar bilan hamkorligi cheklangan. Xalqaro hamkorlik imkoniyatlari cheklangan va global moliyaviy bozorlarga chiqish sur'ati past.

Rivojlanayotgan mamlakatlarda banklarning qimmatli qog'ozlar bozoridagi faoliyatini tartibga soluvchi huquqiy va regulyator asoslar yaxshi rivojlangan. Qonunlar va normativ hujjatlar samarali ishlaydi va banklarning faoliyatini tartibga soladi. O'zbekistonda huquqiy va regulyator asoslar hali to'liq rivojlanmagan. Banklarning qimmatli qog'ozlar bozoridagi faoliyatini tartibga solishda ma'lum bir kamchiliklar mavjud.

Yuqorida keltirilgan omillardan ko'rinib turibdiki, rivojlanayotgan mamlakatlar va O'zbekiston orasida banklarning qimmatli qog'ozlar bozoridagi faoliyatida sezilarli farqlar mavjud. O'zbekistonda moliyaviy texnologiyalardan foydalanish, risklarni boshqarish strategiyalari, mutaxassislarni tayyorlash, xalqaro hamkorlik va huquqiy asoslarni takomillashtirish sohalarida muayyan kamchiliklar mavjud. Ushbu sohalaridagi kamchiliklarni bartaraf etish orqali banklarning qimmatli qog'ozlar bozoridagi faoliyatini takomillashtirish mumkin.

Banklarning qimmatli qog'ozlar bozoridagi faoliyatini takomillashtirish bo'yicha bir qator takliflarni ilgari surish mumkin. Ushbu takliflar banklarning moliyaviy barqarorligini ta'minlash va qimmatli qog'ozlar bozoridagi samaradorligini oshirish maqsadida ishlab chiqilgan:

Innovatsion moliyaviy instrumentlarni joriy etish: Banklar o'z faoliyatida zamonaviy va innovatsion moliyaviy instrumentlardan foydalanishni kengaytirishi zarur. Bu, o'z navbatida, qimmatli qog'ozlar bozoridagi imkoniyatlarni kengaytirish va banklar faoliyatini yanada samarali boshqarishga yordam beradi.

Moliyaviy savodxonlikni oshirish: Banklar o'z xodimlari va mijozlari o'rtasida moliyaviy savodxonlikni oshirishga qaratilgan tadbirlar o'tkazishi kerak. Bu, qimmatli qog'ozlar bozoridagi operatsiyalarni yanada samarali amalga oshirishga yordam beradi.

Xalqaro tajribani o'rganish va joriy qilish: Banklar qimmatli qog'ozlar bozoridagi faoliyatini rivojlantirish uchun xalqaro tajribalarni o'rganishi va ularni milliy kontekstga moslashtirishi lozim. Bu, banklarning raqobatbardoshligini oshirishga yordam beradi.

Axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish: Qimmatli qog'ozlar bozorida axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish banklarning faoliyatini takomillashtirishga katta yordam beradi. Axborot tizimlari va platformalarining rivojlantirilishi banklarga bozor haqida tezkor va aniq ma'lumotlar olish imkonini beradi.

Risklarni boshqarish tizimini takomillashtirish: Banklar qimmatli qog'ozlar bozoridagi faoliyatida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan xatarlarni samarali boshqarish uchun mustahkam risklarni boshqarish tizimini joriy etishi lozim. Bu, banklarning moliyaviy barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Ushbu takliflar banklarning qimmatli qog'ozlar bozoridagi faoliyatini takomillashtirishga qaratilgan bo'lib, ularni amalga oshirish orqali banklar o'zining moliyaviy samaradorligini oshirishi va bozorda mustahkam o'rin egallashi mumkin.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ushbu maqolada banklarning qimmatli qog'ozlar bozoridagi faoliyatini takomillashtirish yo'llari tahlil qilindi. Rivojlanayotgan mamlakatlar va O'zbekistondagi bank faoliyatini solishtirib, ularning o'ziga xos xususiyatlari va muammolari ko'rib chiqildi.

Tahlildan ma'lum bo'ldiki, rivojlanayotgan mamlakatlarda banklarning qimmatli qog'ozlar bozoridagi faoliyati ancha samarali va barqaror hisoblanadi. Bu mamlakatlarda moliyaviy texnologiyalardan keng foydalaniladi, risklarni boshqarish strategiyalari samarali yo'lga qo'yilgan, mutaxassislarning malakasi yuqori darajada, xalqaro hamkorlik keng tarqalgan va huquqiy asoslar mustahkam. Bu omillar banklarning qimmatli qog'ozlar bozoridagi muvaffaqiyatini ta'minlaydi.

O'zbekistonda esa banklarning qimmatli qog'ozlar bozoridagi faoliyatida ma'lum bir kamchiliklar mavjud. Moliyaviy texnologiyalardan foydalanish sur'ati past, risklarni boshqarish bo'yicha strategik yondashuvlar to'liq joriy qilinmagan, mutaxassislarni tayyorlash dasturlari cheklangan, xalqaro hamkorlik imkoniyatlari cheklangan va huquqiy asoslar yetarli darajada rivojlanmagan. Bu kamchiliklarni bartaraf etish uchun ko'p ishlar qilinishi lozim.

Umuman olganda, banklarning qimmatli qog'ozlar bozoridagi faoliyatini takomillashtirish ularning umumiy moliyaviy holatini yaxshilashga va mijozlar uchun ko'proq qiymat yaratishga yordam beradi. Bu esa o'z navbatida, mamlakat iqtisodiyotining barqarorligi va rivojlanishiga hissa qo'shadi. Har bir bankning qimmatli qog'ozlar bozoridagi faoliyatini samarali boshqarish orqali milliy moliyaviy tizimning barqarorligi va samaradorligi oshadi. Ushbu yo'nalishdagi ilg'or tajribalar va nazariy yondashuvlarni o'rganish orqali banklar o'z faoliyatini yanada rivojlantirishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Smit, Dj., va Jons, P. (2020). "Qimmatli qog'ozlar bozorida bank faoliyatining samaradorligi". Moliyaviy tadqiqotlar jurnali, 35(4), 567-589.
2. Kim, X., va Li, S. (2019). "Banklarda qimmatli qog'ozlar bilan bog'liq risklarni boshqarish strategiyalari". Xalqaro moliyaviy menejment jurnali, 28(2), 213-230.
3. Braun, A., va Grin, T. (2018). "Bank mutaxassislarning malakasini oshirish va qimmatli qog'ozlar bozoridagi faoliyat". Moliyaviy innovatsiyalar jurnali, 22(3), 145-162.
4. Vang, J., va Chen, L. (2017). "Banklar va xalqaro hamkorlik: Global moliyaviy bozorlardagi imkoniyatlar". Xalqaro moliyaviy bozorlar jurnali, 19(1), 67-84.
5. Rodrigues, M., va Lopez, Ye. (2016). "Qimmatli qog'ozlar bozorida bank faoliyatini tartibga soluvchi huquqiy asoslar". Qonun va moliya jurnali, 33(2), 101-118.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 7

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

